

SZÁMUNK SZERZŐI (AUTHORS IN ISSUE)

BÁNSZKY NOÉMI

kuratóriumi elnök | **Terápiás és Segítő Macskákért Alapítvány** | gyógypedagógus | állatasszisztált terapeuta | kiemelten SNI tanulók fejlesztésének, illetve terápiás macskák fejlesztésbe való bevonásának szakembere, terápiás foglalkozások és pedagógus-továbbképzések vezetője

BERTALAN BEÁTA

egy nemzetközi óvoda pedagógusa (2019–) | óvodapedagógus (BA) | egyetemi hallgató | University of East London (Special Educational Needs; MA) | az Anji Play, a kockázatos és a szabad játék, az inklúzió és a játékalapú tanulás elkötelezettje

Dr. DARVAI TIBOR, PhD

egyetemi adjunktus | **ELTE BGGyK** | oktatáskutató-oktatótörténész | kutatási területei: az oktatás-pedagógia-neveléstudomány története 1945 után; a történelemtanítás módszertana

MAGÓCS ÉVA

óraadó oktató | **ELTE PPK** | alelnök | Magyar Pedagógiai Társaság Projektpedagógiai Szakosztály | kémia-fizika szakos középiskolai tanár

NAGY ANNA

PhD-hallgató | **SZTE Neveléstudományi Intézet** | kutatási témája: a műelemző képesség összetevői, szerkezete, fejlődése és hatása a kreatív gondolkodásra | művésztanár | Kecskeméti SZC Gróf Károlyi Sándor Technikum

PALKÓNÉ dr. TABI KATALIN

főiskolai docens | az Idegen Nyelvi Tanszék oktatója, az interkulturális ügyek képviselője | **Apor Vilmos Katolikus Főiskola** | kutatási és oktatási területei: angol és magyar gyermekirodalom, korai angol nyelvátadás, drámapedagógia, játékpedagógia, Shakespeare irodalmi és színpadi munkássága

Dr. PÁLVÖLGYI LAJOS, PhD

kutató | **ELTE PPK** | elnök | Magyar Pedagógiai Társaság **Projektpedagógiai Szakosztály** | ügyvezető | **PROJECION Projekt Tanácsadó Kft.**

RUDOLF PANKA

angol és magyar bölcész és pedagógia szakos (ELTE), illetve irodalomterápiás (PTE) és állatasszisztált terápiás (ZsebiBaba Fejlesztőpont) képzésben részesült szakember | a Magyar Irodalomterápiás Társaság tagja | a *Szöveglelő* irodalomterápiás antológia társszerzője | a Terápiás és Segítő Macskákért Alapítvány projektjeinek résztvevője, csoportok vezetője

SIPKA GERGŐ

doktorandusz | **PTE–BTK Oktatás és Társadalom NDI** | angol nyelv és fizika szakos tanár | Pécsi Mezőszől Utcái Általános Iskola; Pécsi Apáczai Csere János Általános Iskola, Gimnázium, Kollégium, AMI | tanársegéd-gyakornok | PTE – ÁOK, Orvosi Biológiai Intézet

URBÁN PÉTER, PhD

főiskolai docens | **Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola** | középiskolai tanár | **Piarista Gimnázium** | Budapest

VIRÁGNÉ dr. JUHÁSZ-NYITÓ KLÁRA, PhD

egyetemi adjunktus | **EKKE Jászberényi Campus** | PhD: néprajz és kulturális antropológia (2012) | szolféztanár | Palotásy János Zeneiskola Jászberény | fő kutatási és oktatási érdeklődése: a zenei nevelés, az ének-zene módszertana, a tananyagfejlesztés, az IKT-val támogatott szolfézs és ének-zene tanítása

Szerkesztői jegyzet

Általános iskolásként minden nyári iskolai szünidőt a nagyszülőknél töltöttem. A táborozás kimaradt az életemből. A családi háttér mellett ebben bizonyára szerepe volt annak is, hogy az úttörősdit a '60-as évek második felében az én belvárosi általános iskolámban már nem nagyon vették komolyan. Formálisan persze működött a dolog: voltak őrsök, ünnepélyes zászlóbevonulások, de mindenféle érzelmi/értelmi azonosulás nélkül. Jól mutatja ezt, hogy az úttörőavatáshoz szükséges, kisdobospróbát igazoló jelvényeket az idősebb, szomszéd fiútól vettem kölcsönbe. A középiskolás éveimet is elkerülték a nyári táborok, mert a hajózáshoz kapcsolódó nyári termelési gyakorlatok egy hónapot igénybe vettek a szünidőből.

Az első tábori élményeim a tanárképző főiskolához kötődnek, ahol az első tanév után kötelező úttörővezetői képzésen kellett részt vennünk Tatán. Huszonévesen úgy kellett volna viselkedünk, mit a kisúttörőknek. Fel kellett volna venni a piros nyakkendőt, és be kellett volna öltözni valódi úttörőnek. Még úgy-ahogy ment volna; gyűrött és összefirkált nyakkendők voltak ugyan, de többségünknek se inge, se öve, se sípja. Ráadásul többen jelezték, hogy ők soha nem voltak úttörők, és egyébként sincs kedvük bohócot csinálni magukból. A tábor pedagógiai tanszékről érkezett vezetői, látván a hallgatói hozzáállást, a nagyobb botrány elkerülése érdekében mindenféle könnyítésbe belementek. Formálisan persze megtörtént a vezetőképzés, de nem lett kötelező sem az egyenruha, sem az alaki gyakorlatokon való részvétel, sőt a nyakkendők viselése is fakultatívva vált. A helyzet ennek ellenére egyszerre volt groteszk, sokkoló és felejthetetlen. Nem hozta meg a kedvem a táborozáshoz.

Később, immár középiskolai tanárként aztán elkapott a gépszíj. Pályakezdő pedagógusként hol őszi mezőgazdasági munkára szervezett, iskolai, vagy épp KISZ- táborokban kellett a diákokra felügyelnem. Aztán jött egy szegedi színjátszó tábor az OPI szervezésében. Itt állt össze az általam akkor már másfél éve vezetett diákszínpad. Törzsvendégek lettünk a helyi birkacsárdában, esténként énekeltünk a virágóránál, kamu emléktáblákat írtunk össze a tábori városismereti versenyre, és a *Jibraki* nevet is itt vettük fel, a próbán használt szöveggönyv egy gépelési hibája („jobbra ki”) nyomán. Kiderült számomra, hogy a tábor a kortárs-csoportban történő szocializáció és a pedagógus-diák kapcsolat sajátosan új dimenzióját nyithatja meg, és a közösségépítés egyik nagyon hatékony formájaként működik. Megszoktam, sőt bizonyos értelemben meg is szerettem ezt az egyéni komfortzónát is kikezdő, speciális együttélésre, együttműködésre épülő létformát.

A '90-es évek elején a tanórán kívüli tevékenység támogatására létrejött SZAKE (Szakmai Középiskolásokért Kulturális Egyesület) elnökeként immár szaktáborok szervezésében és megvalósításában vettem részt. Ezek közül kiemelkedik a '90-es évek közepén indult gyomaendrői diákszínjátszó tábor, amelynek 2010-es emlékpólója ma is ott lapul a ruhatáramban. Itt az elhelyezés komfortfokozata és az étkezés színvonala is hagyott kívánnivalót maga után – vajon miből fakadhatott mégis ennek a tábornak a vonzereje, időtállósága?

Például abból, hogy a szakmai munka hátterét jelentő városi művelődési ház nem a technikai feltételeivel, felszereltségével tűnt ki, hanem szabadon változtatható és tág időkereteivel (akár kora hajnalig is ott lehettünk). A táborok napirendje kötetlen volt, és igazodott az egyes csoportokban megtervezett szakmai munka időbeosztásához. Csak a foglalkozásokon való részvétel volt kötelező, minden további a résztvevők szabad döntésén alapult. Kötetlenül be lehetett menni a szomszédos strandra, nemcsak nappal, hanem éjszaka is, és sorra lehetett látogatni a kisváros különböző vendéglátó- és szórakozóhelyeit. A csoportvezetők maguk is valaha szakképző intézménybe jártak, ahol különböző produkciók készítésekor, illetve táborok résztvevőiként sajátították el a színjátszás alapjait. Mindez megfelelő alapot adott ahhoz, hogy értsék az ország különböző helyeiről érkező tinédzserek motivációit, nehézségeit, gondolkodásmódját és értékvilágát. Nem véletlenül voltak a több mint másfél évtizedben olyan táborozók, akik folyamatosan visszajártak, és ma már felnőttként életüket meghatározó élményként emlékeznek vissza az évente itt töltött hetekre, ahogy a közös Facebook-csoportban írták:

„Amióta nincs, nekem azóta hiányérzetem van minden nyáron és minden évben [...] Gyoma nem egy hely, [hanem] egy érzés, egy eszme [...]. Mindenkinek azt jelenti, és azt adja, amire szüksége van [...]. Ha csak abba belegendolok, hogyan hagytuk ott mindig Gyomát... te jó ég... Szerintem kevés olyan dologhoz kötődtem annyira, mint ehhez...” (CS.)

„Bemutatkozás után számomra fura dolgokat kezdtünk csinálni, pl. NE KIABÁLJ, de KIABÁLOK játék, ami halk beszédből hangosba áttérve elég furán vette ki magát. Bevallom őszintén, abban az egy órában haza akartam menni. De utána este igen, az ebédlő épület előtti kinti asztalnál elkezdtünk beszélgetni, két tanító kíséretében. Éreztem utána, hogy ebben a pár napban valami jó fog történni. Így is lett.” (K.)

„Jelenleg otthon vagyok a gyerekekkel, de most is jelen van velem a tábor. Egy könyvet írok egy képzeletbeli táborról, remekül kikapcsol. [...] Köszönök mindent!” (D. H.)

„Sosem élveztem semmit, de elkészíteni egy színpadi produkciót egy hét leforgása alatt, na az már valami volt. Jó érzés volt beledobni a közösbe, amit tudtam, ami ennél sokkal jobb volt, hogy ezt mások igenis értékelték. [...] Utólag már átlátom, miért is volt annyira jó, hogy 'idegeneket' 'összefáratok' egy hétre, hogy dolgozzanak közösen.” (M. M.)

„Az első táborom előtt dicshimnuszokat zengtek a SZAKE-táborról, röpködtek a 'tökéletesen boldog egy hét' és az 'azt érzem, táborból táborig élek' mondatok. Így is van, ott minden színházból és szeretetből van. [...] Reggeli torna, próbák, esti tábortüzes beszélgetések, és csak szívod a tudást a szakmáról, az emberekről, magadról és az életéről. Megtanultam dolgozni, tisztelni a másik munkáját, és ezáltal belém ívódott az alázat.” (M. Zs.)

„Mivel sokszor éreztem és érzem magam kirekesztve, hasonló beállítottságú emberek társasága egyszerűen üdítő volt, és rengeteg sok dolgon átsegített. Először ott vettem észre, hogy »Nahát, ezt mégis megtudom csinálni.« Vagy azt, hogy »Tudok én ilyet is.« Megtanultam azt, hogy nem kell szégyellnem a testem se, hiszen hozzátartozik ahhoz, aki vagyok.

Gyoma előtt gyakran éreztem azt, mintha a sötétben bolyonganék. Mikor tükörbe néztem, az arc, akit láttam, nem én voltam. [...] Önismereti problémáim voltak, és főleg az önértékeléssel volt gondom, ezek a problémák elhalványultak és talán egyszer el is tűnnek végleg.” (Sz. M.)

„1995 volt, nyár, az első táborom. Akkor töltöttem be a 15-öt. Vagánynak és bátornak hittem magamat, hiszen színjászóztam, sportoltam, látszólag nyitott voltam a világ dolgaira [...], de a 'pörgéssel' a gátlásaimat, frusztrációimat lepleztem. De azon a nyáron, abban a drámatáborban, mintha valami mély álomból ébresztettek volna fel [...]. Az utolsó napok egyikén bebújtam az asztal alá, és nem akartam onnan kijönni... nem akartam, hogy vége legyen, nem akartam hazamenni. [...] Utána egész nyáron repkedni és énekelni tudtam volna. Megkönnyebbültem, mert láttam, hogy lehet másként is élni, mint a szürke konvenciókat követve.” (F. A.)

A táborokról szóló visszaemlékezések bizonyára elfogultak, és csak részben adják vissza az ottani hangulatot és életérzést, de mégis jól jelzik az egymásra figyelő közösségek hiányát. Írásom aktualitást az is adja, hogy nyár végén kaptam a hírt: a táborokat helyben szervező Hajdú László tanár úr elment. Hajdú Laci – mindenki csak így hívta – maga is húsfeldolgozó szakmunkásként kezdte, majd a gyomai szakképző iskola tanára lett, és megalakította diákjaival a Komédiás Kört. A csoport, amellet, hogy folyamatosan biztosította a tábori résztvevők magját, az ezredforduló időszakában az ország egyik legjobb szakmunkás csoportja lett, amely képes volt számos diák életpályájának medret adni a színjászság révén. A csoport éveken át a kisvárosi kulturális élet egyik üde színfoltjaként a kortás magyar drámairodalom műveit tűzte műsorára (pl. *Körmagyar*, *A Gézagyerek*, *A Pityu bácsi fia*) és a bemutatókra megtelt a városi művelődési központ. A csoport tagjainak többsége nem lett közismert színész; ma is egyszerű munkás vagy alkalmazott, esetleg vállalkozó. Kivéve Balázs Andreát, akit a nagyközönőség egy tévéreklám Kasszás Erzsijeként is ismerhet, és aki ma a Karinthy Színház tagja.

Hajdú László tanár úr a gyomai színjászó táborok központi alakja volt; harsány hangjával, feltűnő viselkedésével és öltözetével igazai vagabund jelenség. Kérlelhetetlenül képviselte érdekeit, és nagy energiát fordított a táborszervezésre. Megnyerte a városi önkormányzatot, a helyi vállalkozókat, hogy kedvezményekkel, díjakkal támogassák a táborlakókat, így kezdetben ingyenesen lehetett a strandot használni, a Tímár vendéglő önköltségen számította az étkezést, a Kner Nyomda könyvcsomagokat ajánlott fel. Könyvtárvezetőként az ő érdeme, hogy a városi könyvtár ma is Határ Győző nevével viseli. Hamvait volt színjászói, munkatársai, barátai kíséretében kora ősszel a Körös vizébe szórták. Munkája, emléke az egyéni tenni akarás és civil kurázi fontosságát hirdeti, határtalanul.

Kaposi József